

NEDERLANDSE SPREEKWOORDEN

KOPIE NAAR PIETER BRUEGEL DE OUDE

Voor ons ligt een dorpsplein vol drukte. Als je echter goed kijkt, zie je dat alle mensen heel vreemde dingen doen: de één hangt zijn huid naar de wind, een ander gooit rozen voor de zwijnen. Iemand zit op gloeiende kolen, een ander bonkt met zijn hoofd tegen de muur.

Het wordt snel duidelijk: er worden hier geen echte gebeurtenissen afgebeeld, maar eerder spreekwoorden. Ontdek jij nog andere?

Op het schilderij zijn ruim honderd spreekwoorden afgebeeld. In zijn oorspronkelijke werk Pieter Bruegel de Oude illustreerde deze spreuken (op zijn kunstzinnige manier) en maakte ze dus weer begrijpelijk(er).

Bruegels visuele uitvindingen - boerendansen, genretaferelen, grote zoek-en-vind-beelden, landschappen - hadden een blijvende invloed op de ontwikkeling van de schilderkunst ten noorden van de Alpen. Ze werden vaak nagebootst, gevarieerd of eenvoudigweg als inspiratie gebruikt. Ook onze schilderij is een vrije variant op basis van het origineel van Bruegel (tegenwoordig in de Gemäldegalerie, Berlijn).

1. Daar zijn de daken met vlaaien bedekt (overvloed, luilekkerland)
2. Onder de bezem getrouwd zijn (ongetrouwd samenwonen)
3. De bezem uitsteken (doen en laten wat men wil als de baas er niet is)
4. Iets door de vingers zien (iets oogluikend toelaten)
5. Daar staan klompen (tevergeefs wachten)
6. Elkaar bij de neus nemen (elkaar voor de gek houden)
7. De gekken krijgen de beste kaarten
8. Hij schijt op de wereld
9. De omgekeerde wereld
10. Het is maar hoe de kaarten vallen
11. De teerling is geworpen
12. De ene pijl de andere nazenden (een dwaze of nutteloze daad herhalen)
13. Zodra het hek van de dam is, lopen de varkens in het koren (de een profiteert van het nadeel van de ander)
14. Hij speelt op de kaak (hij stelt zich aan)

15. Twee zotten onder één kaproen (een gek is zelden alleen)
16. Lachen als een boer die kiespijn heeft
17. Ergens de gek mee scheren (iets of iemand bespotten)
18. Tegen de maan pissen (iets onmogelijks proberen)
19. Daar hangt de po uit (het is niet zoals het zou moeten zijn)
20. Zijn huid naar de wind hangen (zijn mening aanpassen naargelang de situatie)
21. Pluimen in de wind waaien (iets doen zonder na te denken)
22. Doof het vuur voordat het uit het dak komt
23. Aan de veren kent men de vogel (aan iemands uiterlijk (verzorging/kleding) kan men zijn karakter afleiden)
24. De ooievaar nakijken (tijd verdoen)
25. Twee vliegen in één klap slaan
26. Van de os op de ezel springen (slechte zaken doen/ tegenspoed kennen)
27. Zijn gat aan de poort vegen (zich nergens zorgen om maken)

28. Zijn last dragen
29. Dat hangt als een schijthuis boven de gracht (dat is overduidelijk)
30. De schouders eronder zetten (Zich inspannen)
31. Uit hetzelfde gat schijten (onafscheidelijke kameralen zijn/ het met elkaar eens zijn)
32. Geld in het water gooien
33. De grote vissen eten de kleine
34. Achter het net vissen
35. Als ik ze niet hoeft te hoeden laat ik de ganzen ganzen zijn (Ik bemoei me niet met andermans zaken als het niet hoeft)
36. Nood doet zelfs oude vrouwen rennen
37. Hij geeft niet om wiens huis in brand staat, als hij zich maar aan de gloed kan warmen
38. Goede soldaten zijn niet bang voor vuur, ook: ben je een krijger of een boer?
39. Een morse muur is snel afgebroken (een slechte zaak gaat niet lang mee)

40. De zon niet in het water kunnen zien schijnen (afgunst hebben / jaloers zijn op een ander)
41. Niemand zo fijn iets spon of het kwam aan het licht der zon
42. Op de galg schijten (nergens bang voor zijn)
43. Voor de wind is het goed zeilen (Onder gunstige omstandigheden is het gemakkelijker succes te hebben)
44. De beren zien dansen (honger hebben)
45. De kap aan de haag hangen (een beroep beëindigen)
46. Tegen de stroom is het kwaad roeien / zwemmen
47. De kruik gaat zolang te water tot zij barst
48. De breedste riemen worden uit andermans leer gesneden (het is gemakkelijk met kwistige hand te beschikken over wat een ander toebehoort)
49. Een aal bij de staart hebben (een lastige taak ondernemen)
50. De rook kan het hangerijzer niet deren (het heeft geen zin te proberen iets dat vaststaat te veranderen)

51. Een deksel op zijn kop hebben (de verantwoorde-lijkheid voor iets nemen)
52. De haring braden om de hom of kuit (iets opofferen om een kleinigheid)
53. Het is onder het hoedje gespeeld
54. In de pilaar buiten (een huichelaar zijn)
55. Geloof nooit iemand die in de ene hand water en de andere hand vuur draagt (deze persoon/niet iedereen is te vertrouwen)
56. De duivel op het kussen binden
57. Daar hangt de schaar uit (daar is men niet te vertrouwen)
58. De hond in de pot vinden (te laat zijn voor het eten)
59. Tussen twee stoelen in de as zitten (niks uitvoeren/ besluiteloos zijn)
60. De zeug loopt met de tap weg (nalatigheid/slordigheid is hier troef)
61. Met het hoofd tegen de muur lopen
62. In het harnas steken
63. Aan een been knagen

64. Een hennentaster (iemand die zich druk maakt om onbestaande zaken)
65. Tot de tanden bewapend
66. De kat de bel aanbinden (iets al te publiekelijk ondernemen/iets openbaar maken)
67. Men moet de schapen sche- ren al naar ze wol hebben
68. De dag met manden uitdragen (tijd verdoen)
69. De een rokkent wat de ander spint (roddel napraten)
70. De een scheert schepen, de ander varkens (het is onge-lijk verdeeld in de wereld)
71. Zo mak als een lammetje
72. Een kaars voor de duivel branden (bij iedereen slijmen)
73. Bij de duivel te biecht gaan (geheimen onthullen aan de vijand)
74. Het varken is door de buik gestoken (Door krachtig optreden zijn de moeilijk- heden uit de weg geruimd)
75. Zij hangt haar man de blauwe huid om (ze bedriegt haar man)
76. Als het kalf verdronken is, dempt men de put

77. De ooievaar en de vos heb- ben elkaar te gast (twee bedriegers zijn steeds op hun eigen voordeel uit)
78. Het is gezond om in het vuur te pissen (het is goed om hevigheid te kalmeren)
79. Met hem kan men geen spies draaien (met hem valt niet samen te werken)
80. Op hete kolen zitten
81. Twee honden aen één been, komen zelden overeen
82. Voor God een baard van vlas maken (schijnheilig zijn)
83. Rozen (paarlen) voor de zwijnen werpen
84. Hij laat de wereld op zijn duim draaien (hij doet altijd zijn goesting)
85. Men moet zich krommen, wil men door de wereld kommen
86. Een stok in het wiel steken
87. In zijn eigen licht staan
88. Hij blijft bij zichzelf
89. Ze trekken om het langst (ze willen beiden win- nen/hun voordeel)

90. Die zijn pap gemorst heeft kan, niet alles weer oprapen (schade kan nooit geheel worden goedgeemaakt)
91. Tussen hemel en aarde han- gen (in een lastige situatie verkeren)
92. Door de mand vallen (doorzien worden)
93. Naar het kippenei grijpen en het ganzenei laten lopen (een verkeerde keuze maken)
94. Iedereen ziet door zijn eigen bril
95. Tegen een oven gapen (proberen iets onmogelijk te doen)
96. Liefde is waar de geldbuidel hangt
97. Niet van het ene brood to het andere weten te geraken (niet rond kunnen komen/ niet voldoende geld heb- ben)
98. Een hark zonder steel (iets waardeloos)
99. Het bijtje zoeken (een ex- cuus of uitweg verzinnen)
100. Zijn licht ergens op laten schijnen (iets duidelijk maken)
101. De bijl naar de steel werpen (iets geheel opgeven)